



मधुवन नगरपालिका

## स्थानीय राजपत्र

खण्ड : ३

संख्या : ७

प्रमाणिकरण मिति : २०७६/९/२६

प्रकाशन मिति : २०७६/९/२७

भाग - २

मधुवन नगरपालिका

नगर प्रमुख पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

खण्ड १.पृष्ठभूमि

नेपाल सरकारले साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र ( पकेट ) विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७३ तयार गरेको छ । उक्त कार्यविधि भित्र रहेर मधुवन नगरपालिका भित्रमा कृषि क्षेत्रको आधुनिकिकरण , व्यवसायिकिकरण , रोजगारी श्रृजना र उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले नगर प्रमुख पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७६ तयार गरिएकोछ ।

## खण्ड २.संक्षिप्त नाम ,प्रारम्भ र परिभाषा

२.१ नगर प्रमुख पकेट विकास कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७६ रहेको छ ।

२.२ यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिबाट लागु हुनेछ ।

२.३ विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा ,

(क) “पकेट” भन्नाले राष्ट्रिय आवश्यकता र स्थानिय सम्भाव्यताका आधारमा सम्भाव्य बाली/बाली वस्तुमा न्यूनतम १० हेक्टरमा वा मौरी हकमा न्यूनतम ५०० आधुनिक घरमा मौरीपालन गर्ने र च्याउ खेतिको हकमा कन्ये च्याउको हकमा न्यूनतम १००० के.जि. बीउ उपयोग गरी खेति गरिएको हुनुपर्ने तथा तरकारी माछा पालनको हकमा न्यूनतम ६ हेक्टर जलाशय क्षेत्रफलमा खेति गरिएको हुनुपर्दछ ।

(ख) “समिति” भन्नाले सम्बन्धित पकेट संचालक समिति सम्भन्नु पर्दछ ।

(ग) “कार्यदल”भन्नाले यसै कार्यविधिको दफा ४.३ बमोजिमको कार्यदललाई सम्भन्नु पर्दछ ।

।

## खण्ड ३. उद्देश्य

कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरणमा योगदान पुरयाउने उद्देश्यले कृषि बाली/वस्तुहरुमा पकेट विकास गरी छनौट गरिएको बाली/ वस्तुहरुको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि तथा रोजगारी श्रृजना गरी कृषकहरुको आमदानी वृद्धि गर्नु यस कार्यक्रम सञ्चालनको उद्देश्य रहेको छ ।

## खण्ड ४.पकेट निर्माण तथा छनौट प्रक्रिया

४.१ पकेट क्षेत्र निर्माणका लागी देहायका सेवा/सुविधा/पूर्वाधारहरु भएको हुनुपर्नेछ :

क) सडको तथा बजार सेवाको पहुँच भएको वा हुनसक्ने

ख) सिंचाईको उपलब्धता भएको वा हुनसक्ने

ग) विद्युतको उपलब्धता भएको वा हुनसक्ने

घ) तोकिएको क्षेत्रमा चक्लाबन्दी भएको हुनसक्ने वा एउटै कोरिडोरमा रहेको

ङ) वित्तीय संस्थाहरुको पहुँच भएको वा हुनसक्ने

च) कृषि सेवा केन्द्रसँगको पहुँच भएको

४.२ जिल्लाको प्राथमिकता प्राप्त बालीमा संचालनमा रहेको /रहने ब्लक/जोन/सुपर-जोनका बाली/वस्तुमा उक्त जिल्लामा लक्षित कुल पकेट संख्याको कम्तिमा ५०% र

जिल्लाको आवश्यकता र सम्भावनाको आधारमा अन्य बाली/वस्तुमा बाँकी ५० प्रतिशत पकेटहरु सम्बन्धित नगरपालिका कृषि विकास शाखाले संचालन गरिनेछ ।

४.३ दफा बमोजिम पकेट निर्माण गर्दा भौगोलिक विभिधता, हावापानी, माटो, कृषकहरुको सक्रियता तथा प्राविधिक सम्भाव्यता का आधारमा प्रत्येक वडा बाली/वस्तुका पकेटहरु निर्माण गर्न चाहने कृषक, कृषक समुह/कृषि कार्यमा संलग्न सहकारी /उद्यमीहरु /जल उपभोक्ता समितीको आदेदन माग गरी सूची तयार गरिनेछ । सूचीकृतहरु मध्येवाट आवश्यक संख्यामा पकेट छनौटका लागि कृषि शाखा सम्बन्धित विषय विशेषज्ञ वा तोकिएको प्राविधिको संयोजकत्वमा आवश्यकताअनुसार सदस्यहरु रहने एक प्राविधिक कार्यदल बनाइनेछ । उक्त कार्यदलले तोकेका सुचकहरु र स्थलगत प्रमाणिकरण समेतका आधारमा सिफारिश गरे अनुरूप पकेट क्षेत्रको छनौट सम्बन्धित कृषि शाखाले गर्नेछ ।

### खण्ड ५. पकेट संचालन प्रक्रिया

५.१ पकेट संचालनका सम्बन्धमा सम्बन्धित नगरपालिका कार्यालय वा कृषि शाखासंग भएको सम्झौता बमोजिमका कार्यहरु संचालन गर्ने स्थापना भएको पकेट क्षेत्रको व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित कृषक समुह/सहकारी /कृषि उद्यमी/जल उपभोक्ता समितिहरुको प्रतिनिधित्व रहने गरी कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला सहितको ९ सदस्यीय पकेट संचालन समिति गठन गरिनेछ । यसको लागि पकेट क्षेत्र छनौट भएपछि पकेट भित्र रहेका कृषक समुह/सहकारी/कृषि उद्यमी/जल उपभोक्ता समितिहरुलाई पकेट संचालन समिति गठनको लागि ७ दिनको म्याद सहित पत्राचार मार्फत वा अन्य स्थानीय संचार माध्यम मार्फत आवाहन गरिनेछ ।

- कार्यदलको सिफारिस अनुसार एक भन्दा बढी आवेदनहरुलाई संयुक्त रुपमा समिति गठनको लागि समेत अनुरोध गर्न सकिनेछ । तोकिएको अवधिमा समिति गठन भई नआएमा कृषि विकास शाखाले सहजिकरण गरी १५ दिन भित्र समिति निर्माण गर्नमा सहयोग गर्नेछ ।
- समितिको सदस्यहरु सम्बन्धित बाली/वस्तुको व्यवसायिक खेतिमा अनिवार्य संलग्न भएको हुनुपर्नेछ ।
- उक्त समितिमा १) संयोजक, २)उप-संयोजक , ३)सचिव , ४) कोषाध्यक्ष र बाँकी ५ जना सदस्य रहनेछन पकेट संचालन समितिको प्रमुख कार्यकारी पदहरुमा कम्तिमा १ जना महिला हुनुपर्नेछ ।

- कृषि विकास रणनीति (ADS) ले परिकल्पना गरे वमोजिमको सामुदायिक कृषि प्रसार सेवाकेन्द्र प्रमुख समितिको पदेन सदस्यको रूपमा रहनेछ ।
- स्थानिय तहको श्रोतबाट कार्यक्रमको प्रस्तावना तयार गर्दा र कार्य सम्पादन प्रतिवेदन तयार गर्दा निजको सहमति अनिवार्य रहनेछ ।
- स्थानीय तहका प्रमुख उक्त समितिको आमन्त्रित सदस्यको रूपमा रहनेछन ।

५.२ पकेट संचालक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम हुनेछ ।

क) पकेट संचालनका लागी आवश्यक उत्पादन सामाग्रीहरुको परिमाण, श्रोत र लागतको अनुमान गर्ने । बाली चक्रको लागी उत्पादन योजना सहितको प्रस्तावना तयार गर्ने

ख) कृषि शाखाको समन्वयमा आवश्येक उत्पादन सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने ।

ग) पकेट क्षेत्रमा संचालन गरिने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने र आवश्येक समन्वयन गर्ने ।

घ) पकेटलाई व्यवस्थित रूपमा संचालनका लागी आधार तयार गर्ने, संलग्न कृषक समुह/सहकारी/जल उपभोक्ता समूह/कृषि उद्यमीहरु लगायत संग निरन्तर सम्वाद र सहकार्य गर्ने ।

ङ) माषिक रूपमा कृषि कार्यालय मार्फत मधुवन नगरपालिका कृषि विकास शाखा कार्यालयमा प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

च) पकेट निमार्ण, व्यवस्थापन, संचालन र अनुगमनका सन्दर्भमा अन्य सवै आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

छ) संचालक समितिको बैठक कम्तिमा महिनाको १ पटक अनिर्वाय रूपमा र आवश्यकता अनुसार अन्य समयमा समेत बस्न सकिनेछ । बैठकमा समिति बाहिरका सम्बन्धित प्रतिनिधिलाई आवश्यकता अनुसार आमन्त्रित गर्न सकिनेछ ।

ज) पकेट संचालन सम्बन्धि आन्तरिक आचारसहिता (code of conduct) आवश्क भएमा तयार गरि पालना गर्ने गराउने ।

झ) कार्यक्रमको दिगोपनाको लागी समितिको अवधि र समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको पदावधी समितिले आवश्यकता अनुसार निर्धारण गर्नेछ, तर समितिका

पदाधिकारी र सदस्यहरूको पदावधी २ वर्ष भन्दा बढी हुने छैन । समितिले आवश्यक विनियम तयार गरि सोहि वमोजिम समितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको चयन गर्नेछ । समितिमा एकै परिवारबाट एक भन्दा बढी व्यक्ति रहन सक्ने छैन र एकै व्यक्ति लगातार १ कार्यकाल भन्दा बढी एकै पदमा रहन सक्ने छैन तर सदस्यको हकमा यो व्यवस्था लागु हुनेछैन ।

ब) समिति गठन भएको ६ महिना भित्र उक्त समिति नगरपालिका कृषि विकास शाखाले निर्धारित प्रकृया अनुरूप दर्ता हुनुपर्नेछ । उक्त समितिको नियमित नविकरण गर्ने जिम्मेवारी समितिको हुनेछ ।

ट) पकेट क्षेत्रमा संचालन हुने सम्पूर्ण क्रियाकलाप र आर्थिक कारोवार प्रचलित कानून वमोजिम व्यवस्थापन गर्ने तथा जिम्मेवारी बहन गर्ने ।

ठ) पकेट क्षेत्रमा उत्पादित वस्तुको मूल्य निर्धारण ,बजारीकरण ,प्रशोधन लगायतका क्रियाकलापहरूको मापदण्ड निर्धारण गरी व्यवस्थित गर्ने ।

ड) समिति मार्फत संचालन गरिने आर्थिक कारोवारहरूको लेखा व्यवस्थापन तथा लेखा परिक्षण प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

ढ) पकेट क्षेत्रमा आवश्यक अन्य व्यवस्थापकिय कार्यहरू गर्ने ।

५.३ नेपाल सरकारबाट प्रदान गरिने वस्तुगत सहयोग सामान्यतया पकेट सुरु भएको ३ वर्ष सम्मका लागि कायम रहनेछ । तर सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले वाली वस्तुको प्रकृति र आवश्यकताका आधारमा अवधी थप समेत गर्न सक्नेछ ।

## खण्ड ६.संचालन गरिने कार्यक्रम

६.१ पकेट स्तरमा परियोजना अभिमुखिकरण

६.२ चालु तथा पुँजीगत अनुदान कार्यक्रमहरू

६.२.१ चालु अनुदान

क) उत्पादन प्रविधि प्रदर्शन

ख) उत्पादन सामाग्री सहयोग

ग) अन्य कार्यक्रमहरू

६.२.२ पुँजीगत अनुदान

पुँजीगत अनुदान बापत पत्येक पकेटका लागी निश्चित बजेट विनियोजन गरिनेछ । विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रहि पुँजीगत आवश्यकताका क्षेत्रहरु जस्तै मेसिनरी औजार, सिचाई पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सम्भार ,प्रारम्भिक प्रशोधन पूर्वाधारहरु ( Threshing floor, storage house, collection center ) लगायतका पूर्वाधार विकासमा खर्च गर्न सकिनेछ ।

क) मेसिनरी औजारमा ५० प्रतिशत

ख) प्रयोगशाला सेवाहरुमा ७५ प्रतिशत

ग) साना सिचाई पूर्वाधारमा ८५ प्रतिशत

घ) उत्पादनोपान्त तथा कृषि व्यवसाय सेवा पूर्वाधारहरुमा ७५ प्रतिशत सम्मको अनुदान मधुवन नगरपालिका तर्फबाट अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

### खण्ड ७. कार्यक्रम अनुगमन/ प्रतिवेदन

नगरभित्र रहेका पकेट क्षेत्रहरुमा संचालित कार्यक्रमको अनुगमन सम्बन्धित कृषि विकास शाखा , मधुवन नगरपालिका कार्यालय तथा सम्बन्धित वडा जनप्रतिनिधि को सयुक्त अनुगमन गरिनेछ । अनुगमन गरि प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

### खण्ड ८. विभिन्न

यस कार्यविधीमा उल्लेख भएका वाहेक अन्य कुराहरु विद्यमान कृषि प्रसार नर्मस, कार्यविधी , निर्देशिका र प्रचलित नियम कानून बमोजिम हुनेछ ।

आगामी वर्षहरुमा थप हुने पकेट क्षेत्रको संख्या र पकेट मा रहने बाली/वस्तू सम्बन्धी अन्य विषयवस्तुहरु सम्बन्धित कृषि विकास समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

आज्ञाले

गोपालराज तिमिल्सिना

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत